

- * Rugsėjo 2 d. – pirmasis mėnesio šeštadienis:
– 18 val. Šv. Mišios padėkos intencija ir už geradarius.
- * Rugsėjo 3 d. – pirmasis mėnesio sekmadienis:
– 12 val. Šv. Mišios už parapiją ir pašaukimus.
– 16.30 val. Paežerių dvaro festivalio koncertas Katedroje.
- * Rugsėjo 4 d. – pirmasis mėnesio pirmadienis:
– 18 val. Šv. Mišios už mirusius aukojusiųjų intencijomis.
- * Rugsėjo 5 d. – pirmasis mėnesio antradienis:
– 8 val. Šv. Mišios į Šv. Antaną aukojusiųjų intencijomis. Po Šv. Mišių palaiminimas šv. Antano relikvijomis.
- * Rugsėjo 7 d. – pirmasis mėnesio ketvirtadienis
– Po 8 val. Šv. Mišių iki 18 val. Švč. Sakramento adoracija.
– 8 ir 18 val Šv. Mišios už sergančius ir slaugytojus (lapelius su sergančiųjų, už kuriuos norėtu-
mėte pasimelsti, vardais palikite aukų dėžutėje prie altoriaus).
- * Rugsėjo 7-15 d. – Didieji Šiluvos Švč. M. Marijos Gimimo atlydai (Šilinės).
– Šv. Mišios 8, 9, 10, 12 ir 18 val.
- * Rugsėjo 8 d. – Švč. Mergelės Marijos Gimimo iškilmė.
– 8 ir 18 val. Šv. Mišiose melsimės į Švč. M. Mariją aukojusiųjų intencijomis.
- * Rugsėjo 12 d. – Švč. Mergelės Marijos vardo minėjimas.
– 8 val. Šv. Mišiose melsimės į Švč. M. Mariją aukojusiųjų intencijomis.
- * Rugsėjo 14 d. – Šventojo Kryžiaus išaukštinimo iškilmė.
– Atlydai Šv. Kryžiaus bažnyčioje rugsėjo 17 d. 13 val.
- * Rugsėjo 15 d. – Švč. M. Marijos Sopingosios minėjimas.
- * Rugsėjo 17 d. – 16.30 val. Vargonų koncertas katedroje. Vargonininkės Diana Encienė ir Indrė Gerikaitė.
- * Rugsėjo 21 d. – Apaštalo ir evangelisto Mato šventė.
- * Rugsėjo 23 d. – 11 val. Tėvelius, kurie planuoja šiais mokslo metais savo vaikus leisti ruošti Pirmajai Išpažinčiai ir Pirmajai Šventajai Komunijai, kviečiame į susirinkimą parapijos salėje.
- * Rugsėjo 26 d. – Dekanato kunigų susirinkimas.
– 12 val. Šv. Mišiose melsimės už kan. Joną Baranauską minint 10-ąsias mirties metines.
- * Rugsėjo 29 d. – Šv. Arkangelų Mykolo, Gabrieliaus ir Rapolo šventė.
- * Spalio 1-31 d. – Švč. Mergelės Marijos Rožinio mėnuo.
– Rožinį kalbėsime kasdien prieš vakaro Šv. Mišias – 17.30 val.

SEK MANE!

2017 RUGSĖJIS NR. 9 (58)

<http://www.vilkaviskioparapija.lt>

KELIONĖ SU TEOFILIUMI

PALAIMINTOJO TEOFILIAUS IKONOGRAFIJOS ŽINIA

Viena iš jausmingiausių beatifikacijos iškilnių akimirų – iškilmingas palaimintojo relikvijų įnešimas ir paveiklo atidengimas. Tuomet suskamba varpai, sugaudžia trimitai, o tikinčiųjų minios savo džiaugsmą išreiškia ovacijomis. Palaimintojo Teofiliaus Matulionio beatifikacijoje tikintiesiems buvo pristatytas vadinamasis *kanoninis* naujojo palaimintojo paveikslas. *Kanoniniu* vadinamas todėl, kad jo tapyboje buvo vadovaujama tradiciniam krikščioniškam sakraliniam menui keliamais reikalavimais (gr. *kanon* – taisyklė, nuostata, norma).

Svarbiausias krikščioniško meno uždavins – neįstrigti gėrintis tobulu idėjos raiškos būdu, bet visų pirma nešti žinią, pranokstančią šiapusybę. Filosofas pasakyty, jog tai menas, kreipiantis „žiurovų“

žvilgsnį link transcendencijos. Tenka apgailestauti, kad čia visiškai netinka *žiurovo-kūrinio* santykis, nes tikras ir pavykęs sakralinio meno kūrinys kelia maldingų minčių ir skatina melstis. Šis menas yra prakalbinantis ir perteikiantis konkretų krikščionišką turinį. Anot Rytų krikščionių, ikona kyla iš maldos ir veda į maldą: ikona išlaisvina iš juslių, kurios suvokia tik išorinumus ir nepastebi tikrovę nušviečiančios Dvasios, uždarumo.

Esama skirtumo tarp sakralinio (su liturgija susijusio, bažnyčios erdvei priklausančio) ir apskritai religinio meno. Anot Josepha Ratzingerio, „šventųjų paveikslai nėra nuotraukos, nes sakralių paveikslų paskirtis – išvesti už ribų to, kas apčiuopiama vien materialiai, pažadinti vidines jusles ir išmokyti naujo regėjimo“

mo, regimybėje žiūrinio neregimybę. Paveiklo sakralumo esmė ta, kad jis kyla iš vidinio regėjimo ir todėl prie vidinio regėjimo ir veda“ (*Liturgijos dvasia*, 104).

Vos pasklidus žiniai apie vyskupo ir kankinio Teofiliaus Matulionio beatifikaciją, Bažnyčia inicijavo keturių pal. Teofiliaus sakralinių paveikslų tapybą (tris Lietuvoje ir vieną užsienyje). Privačių iniciatyvų šioje srityje taip pat esama. Grįžkime prie pal. Teofiliaus paveiklo, kuris buvo pristatytas Vilniaus Katedros aikštėje.

Palaimintojo vaizdavimo maniera sukurta Krokovoje profesorius Czesławo Dźwigajaus meno dirbtuvėse bendradarbiaujant su Kaišiadorių vyskupijos atstovais. Idėją realizavo dailininkas Zbigniewas Gierczakas (gim. 1972 m.).

Kokią žinią skelbia mums šis palaimintojo atvaizdas?

Arkivyskupo Teofiliaus Matulionio gyvenimo žinovai tuoj pat atpažins, jog pagrindinis sakralinio paveiklo motyvas yra paimtas iš 1933 m. nuotraukos, kuri tapo didžiule sensacija ir puikavosi pirmuose laikraščiuose puslapiuose ne tik Lietuvoje. Nuotraukoje vaizduojamas kalinio drabužiais (šimtasiūle) iš Solovkų lagerio grįžęs ir kalėjime drožinėta lazdele pasirėmęs vyskupas. Lageryje nebuvo žinoma apie slaptą Teofiliaus įšventinimą vyskupu. Tad iš šio slaptumo gimė menininkų mintis vaizduoti pal. Teofilijų vyskupo drabužiais, ant kurių – kalinio šimtasiūlė. Vyskupystė yra ne reprezentacinis drabužis, bet vidinė dvasios kokybė, asmens įšventinimas atsakingoms pareigoms Dievo tautoje. Tad ir pal. Teo-

filius kalėjime jautėsi ne tiek kalinys, kiek dvasininkas – vyskupas, atsakingas už jam pavestuosius. Net ir tuomet, kai kunigams buvo uždrausta klausyti kitų kalinių išpažinčių, Teofilius nepaisė šio draudimo, todėl buvo pakartotinai nubaustas ir įkalintas griežto režimo kalėjime. Vyskupo atsakomybė reikėsi ir tuomet, kai atsirado galimybė keičiantis kaliniams sugrįžti į Lietuvą. Drauge įkalintieji negalėjo suprasti, ko Teofilius spyrtojasi ir neskuba duoti sutikimo. Tikro ganytojo paveikslas Teofiliaus asmenyje buvo toks pat akivaizdus, kaip vyskupo sutana paveiksle.

Rankoje vyskupas laiko lazdą, kuri jam kartu yra ir pastoralas – ganytojo lazda. Joje išdrožinėti Kaišiadorių vyskupijos heraldikos fragmentai: Dievo Apvaizdos akis ir Avinėlis. Rašymas ant sienų, o esant galimybei ir drožinėjimas – neatsiejama kalinių kasdienybės dalis. Vyskupas laiko lazdą ne todėl, kad būtų silpnas ir norėtų ja pasiremti, – jis laiko lazdą kaip ganytojas. Pagrindinis jo ramstis – pasitikėjimas Dievo Apvaizda bei tikėjimas galutine Avinėlio pergale prieš blogį.

Sunkią kalinio kasdienybę išduoda raišteliais užrišami batai ir iš po vyskupiškios sutanos matomi ant kojų užvynioti autai. Dailininkas sąmoningai nupiešė švarius batus, nes tame žiūrėjo vidinio švarumo ženklą, kurio nepajėgus užgožti joks purvas. Nors vyskupas stovi ant purvinos žemės, tačiau nuo pat paveiklo apačios iki viršaus driekiasi šviesūs spalviniai tonai. Ryškiausiai spindi Šiaurinė žvaigždė, kuri lietuvių dažnai

yra vadinama Marių arba Jūreivių (Jūrų) žvaigžde, nes pagal ją orientavosi žvejai ir jūrininkai. Be to, Jūrų Žvaigžde (*Stella Maris*) tituluojama ir Švč. Mergelė Marija, audringoje gyvenimo jūroje nušviečianti kelią pas Kristų.

Paveiksle žvaigždėms tenka gan svarbus vaidmuo, nes ant medinių narų matomas peiliuku išdrožinėtas vyskupo šūkis *Per crucem ad astra – Per kryžių į žvaigždes*.

Žvaigždėtas dangus iš Solovkų salyno Baltojoje jūroje buvo puikiai matomas, todėl žemės purvo ir žvaigždėto dangaus kontrastas ypač iškalbingas.

Pal. Teofilius stovi tarp narų, kuriuose galima žiūrėti kryžiaus formą. Narai čia tampa kryžiaus simboliu, o išdrožinėtas vyskupo šūkis kviečia neapsistoti ties kančia ir kelti žvilgsnį į dangų, į žvaigždes. 1955 m. pal. Teofilius vienam savo bičiuliui, kunigui iš Potmos, atsiuntė nuotrauką, joje užrašydamas: „Laisvas kalinys.“ Šie žodžiai tobuliausiai atspindi Teofiliaus vidinę nuotaiką: įkalinamas tik kūnas, bet žmogaus dvasia ir mintis visuomet turi laisvės erdvę. Tai ryškiau, tai blankiau pasirodantis spygliuotos vielos motyvas neleidžia nutolti nuo minties, kad čia kalbame apie LAISVĄ, nors ir įka-

lintą žmogų. Rankoje laikydamas Rožinio vėrinį palaimintasis liudija apie sklindančią iš maldos paguodą.

Laisvo kalinio idėja plėtojama ir pal. Teofiliaus žvilgsnyje, kuris viltingai nukreiptas ne tiek į tolį, kiek į kiekvieną, kuris ateina melsti palaimintojo užtarmu. Čia pasinaudojama Rytų tradicijos ikonografijoje reikšmingu principu: ne tik maldininkas kreipia savo žvilgsnį į šventąjį, bet ir šventasis žvelgia į besimeldžiantįjį.

Narų šešėlyje nematome daugiau įkalintų žmonių, bet matome daug tradicinių lietuviškų kryžių, kurie yra tarsi išplaukę iš Mikalojaus Konstantino Čiurlionio paveikslų. Kryžiai čia tampa tremtinių ir politinių kalinių personifikacija. Kiekvienam – savas kryžius, savi rūpesčiai ir išgyvenimai. Nors paveiksle ir daug tamsos, tačiau žvaigždėto dangaus fone akylas maldininkas įžvelgs Gailėstingąjo Jėzaus paveiklo motyvus. Dangaus pašvaistė vaizduojama lygiai taip, kaip ir laiminančios Jėzaus rankos pagal šv. Faustinos regėjimus tapytame paveiksle. Laimingas Teofilius, nuolat jautęs tokį stiprų užnugarį!

Mons. dr. Algirdas Jurevičius

RUGSĖJO MĖNESIO SKELBIMAI:

- * Rugsėjo 1-8 d. – Trakų Švč. M. Marijos, Dievo Motinos – Lietuvos Globėjos atlydai. – Šv. Mišios 10, 12, 17 ir 18 val.
- * Rugsėjo 1 d. – Mokslo ir žinių diena bei pirmasis mėnesio penktadienis: – 8 val. Šv. Mišios į Švč. Jėzaus Širdį aukojusiųjų intencijomis. – 9 val. Šv. Mišios už besimokantį jaunimą ir pedagogus.